

נספחים - מקורות להרחבת הלימוד לאור אידיאולוגיית התנועה

1. מתודה ללימוד (אם הוא אינו בשבת)

הכנה מראש: לקראת הניסוי עליכם להכין חמש כוסות חד-פעמיות ולהדביק עליהן את הקשיים בשילוב חיי תורה (נספח 2). אפשר להוסיף כוסות וקשיים לפי גודל השבט.

מזגו לתוך שלוש כוסות חד-פעמיות מעט מים, ולשאר הכוסות מזגו מעט שמן. בקשו מאחד החניכים לקחת כוס ולקרוא לכולם את הקושי הדבוק עליה, ואחר כך לשפוך את הנוזל שבכוס לתוך הצנצנת.

לאחר מילוי הצנצנת סגרו את המכסה ושאלו את החניכים: מה לדעתם יקרה לאחר שנערבב את הצנצנת?

נערו את הצנצנת, ותנו גם לחניכים לנסות לערבב בין השמן למים.

הסבירו לחניכים שהתורה נמשלה למים, ובשביל לייצר שמן אנחנו צריכים עבודה רבה. המים והשמן הם ניגודים גדולים כל כך, שאם ננסה לערבב אותם לא נצליח. בשביל להצליח לאחד ביניהם נצטרך להוסיף עוד מרכיב, והוא יאפשר לנו למצוא דרך לשלב בין המים לשמן, בין התורה לעבודה.

קראו לחניכים את הקטע של האדמו"ר החלוץ: אהבתו הגדולה של האדמו"ר החלוץ לארץ ישראל ואמונתו כי השילוב בין תורה ועבודה יקנה לעם ישראל אחיזה אמיתית בקרקע התבטאו רבות בכתיבה. במאמרו 'שיקום עולמות' כתב: "גדול מאוד התפקיד שהטילה ההשגחה העליונה על שכמנו לבנות מחדש את כנסת ישראל שהושמדה בגולה, אנו מתי מעט, שרידים, עלינו מוטל למלא מה שהוחסר מעמנו בשואה, ולהקים את עם ישראל בארץ ישראל... אנו נמצאים בימי הרת עולם. ימי הריסת עולמות ובניין עולמות חדשים. ואנו צריכים לדאוג לכך שהעולמות החדשים ייבנו ברוח תורת ישראל. אין עולמנו שלם. אבל נדע את דרכנו. עלינו להמשיך, זהו צו עליון".

שאלו את החניכים אם יש למישהו רעיון מה אפשר להוסיף בשביל שהשמן והמים יתאחדו. ספרו לחניכים שאם מוסיפים סבון כלים אפשר לאחד בין המים והשמן. שימו בצנצנת מעט סבון כלים וערבבו, וייווצר לכם נוזל אחיד.

סיכום הניסוי – הסבירו לחניכים שמים ושמן, תורה ועבודה, כשהם לבד אינם יכולים להשתלב. אומנם הקב"ה ציווה שהם ישתלבו ביום-יום שלנו, אך רבים אינם מצליחים לשלב ביניהם. כאן נכנסת לתמונה תנועת בני עקיבא, שחרתה על דגלה חיי תורה ועבודה לאור חזונו של האדמו"ר החלוץ: "לדאוג לכך שהעולמות החדשים ייבנו ברוח תורת ישראל". התנועה פועלת למצוא את המסגרת, את הנוסחה, את החומר שבעזרתו כל יהודי יוכל לשלב ביום-יום שלו את שני הציוויים של הקב"ה. לנוכח פתרונו של רבי ישמעאל התנועה מייצרת מסגרות ומפעלים שמשלבים טיולים, עבודה חקלאית, התנדבויות בקהילה וגרעיני שירות לאומי, וכן זמנים המוקדשים ללימוד תורה וללמידה ערכית ומוסרית של התורה ושל דברי רבותינו.

2. הסיפור – ברכות לה ע"ב:

תנו רבנן: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך. מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה. יכול דברים ככתבן?

תלמוד לומר ואספת דגנך = הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה?

אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנא': ועמדו זרים ורעו צאנכם, ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך, ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: ועבדת את אויביך.

ביאור הסיפור – תרגום חופשי

אמרו חכמים: בתורה כתוב שהקב"ה מצווה את עם ישראל לעבוד עבודה חקלאית כדי שיהיה להם אוכל. מקשים חכמים: אבל כתוב במקום אחר שהקב"ה מצווה אותנו ללמוד תורה כל היום וכל הלילה, אז איך נוכל כל היום וכל הלילה גם לעבוד בחקלאות וגם ללמוד תורה? רבי ישמעאל הציע פתרון: הקב"ה רוצה שנשלב את העבודה עם התורה, כי אם לא נעבוד נהיה עניים ולא נוכל ללמוד תורה כי נחפש אוכל. מקשה רשב"י על רבי ישמעאל: הרי בכל תקופה בשנה יש משימה אחרת – בהתחלה חורשים ואחר כך זורעים ואחר כך קוצרים ואחר כך מסננים את הפסולת ומכינים לחם, ובסוף לא יהיה זמן ללמוד תורה! לכן צריך ללמוד תורה, והקב"ה יעזור, שהרי לפי הפסוקים אנו למדים שבזמן שאנחנו עושים את רצון הקב"ה הגויים עובדים בשבילנו. ובזמן שלא, אנחנו עובדים בשביל עצמנו, ולפעמים גם בשביל האויבים שלנו.

3. קידושין מע"ב-

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר מעשה גדול. נענה ר"ע ואמר תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה.

4. מכתב הרב קוק לחניכי בני עקיבא.

ב"ה. יום י"א לחדש ניסן תרצ"ד. יקירי לבבי "בני עקיבא". עז לכם ויפעת נשמה ממקור ישראל. חביבי, ממעמקי הלב הנני שולח לכם את הבעת הוקרתי לכינוסכם היקר. חזקה מאד היא תקותי שאתם תדעו איך לשאוב ממעיני הישועה, שבכלל הם הולכים ונפתחים לישראל וארצו. לרוחו ורגש חירותו, למרות כל הסבוכים, המעצורים והצרות ברוח ובחומר שהננו בתור חלק מכלל ישראל סובלים כל כך מהם בפרק המעבר של הזמן הקשה הזה. ממעינות האלה, תהיו אתם אחי היקרים יודעים לקלוט את הזוך ואת הטוהר, שבהם תכירו להפלות יפה בין זרם לזרם, בין משקע זר שסערת הרוח מעלה בזעפו ובין תהליך של מי מנוחות המשיב נפש, אשר בהם יהיה חלקכם ובהם תהיו נוחלים אומץ עד כדי השפעה גם כן על חוגים שונים, להרחיב את יסוד ברכת החיים אשר צור ישראל וגואלו חי מופיע בה בעיתים הללו על עם סגולתו. מרבי עקיבא אורן של ישראל אשר בשמו אתם נקראים בבחינת איגודכם, היו נא מכוונים לשלשת הסימנים המצינים לנו לדורות את קדושתו העליונה, שהם: ראשית אהבת התורה עד לכדי מסירות נפש של סבל בלתי גבולי, הדעה היסודית שסם החיים של האומה ומכון גאולתה אין לו תוכן אחר כי אם זאת התורה שהיא "חיינו ואורך ימינו". השנית ההכללה "כולהו סתימתאה אליבא דרבי עקיבא" פלגים רבים הולכים וזורמים, מתניתין, תוספתא, ספרי, ספרא וכו' אבל הכל בא מתוך אותו הים הגדול, תורתו הכוללת של רבי עקיבא (עיין סנהדרין פ"ו). התורה תורת חיינו כל פלגיה המתגלים ברוח וכל הפלגים המתגלים בחיי האומה, ממנה הם זורמים, ולאחדם עם מקורם הברוך לנצח אנו נדרשים. נברך בתורה תחילה ונמצא את הארץ אשר אבדה לנו על אשר לא ברכו בתורה תחלה (עיין בבא מציעא פ"ה). והשלישית היא מדת רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. ודוקא מפני שהחזון בשעתו נכשל, ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור לה, והתור הזה הולך ובא, ולא תקום פעמים צרה, ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל. לכו אחים ובנים חביבים בכח זה, בכח ד' גואל ישראל, אל ירך לבבכם, אל תערצו מכל קולות של

צווחות וקל גסים. ד' עמנו, ובשמו ותורתו נדגול ונעשה חיל, לקרבת גאולתנו ופדות נפשנו, בישע צור ישראל אשר הננו לעדי עד עמו וצאן מרעיתו. בברכה, חיים, שלום, חדות רוח וקושט סלה. נאמן אהבתכם אברהם יצחק הכהן קוק (זרעים שנה א', חוב' א' תרצ"ז)

5. האדמו"ר החלוץ

אהבתו הגדולה של האדמו"ר החלוץ לארץ ישראל ואמונתו כי השילוב בין תורה ועבודה יקנה לעם ישראל אחיזה אמיתית בקרקע התבטאו רבות בכתיבה. במאמרו 'שיקום עולמות' כתב:

"גדול מאוד התפקיד שהטילה ההשגחה העליונה על שכמנו לבנות מחדש את כנסת ישראל שהושמדה בגולה, אנו מתי מעט, שרידים, עלינו מוטל למלא מה שהוחסר מעמנו בשואה, ולהקים את עם ישראל בארץ ישראל... אנו נמצאים בימי הרת עולם. ימי הריסת עולמות ובניין עולמות חדשים. ואנו צריכים לדאוג לכך שהעולמות החדשים ייבנו ברוח תורת ישראל. אין עולמנו שלם. אבל נדע את דרכנו. עלינו להמשיך, זהו צו עליון".